

ACC. N:R M. 12997: 1-7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Lönsson, Måglehems
Härad: Gärds Berättare: Emma Ringberg, "
Socken: Måglehems Berättarens yrke: fru
Uppteckningsår: 1954 Född år 1878 i Måglehems

Episod. s. 1-7.

N. N. 65,

Fingrlista 65.

Spisar. Att man hade eldstad ut-
omhus kanner jag ej till i vad det rör
sig om. Tvätt eller kokning. Beträffande
måttfärgning kan jag medtala, att sådana
kokning lagde rum uti i det fria. Kan
elldade under en stor kopparskittel som stod
på en 3. benad kiffelfot.

Den vanliga spisen i äldre tid.

Den vanliga spisen i bostadshusen var
en s. k. "öppna spis". När man kom ut-
ifrån kom man först in i en förrstuga,
härifrån ledde en s. k. "kappstuga" in i
den öppna spisen. När hade man öppen
träd och här skedde matlagningen.
Kan hade en särskild häll av sten, över
den stod en kiffelfot. Rökta man i
en gryta eller panna med brä på behöves

N.M. 65

1

ej någon kittelfot.

Bakugru o. bakhäll.

Vår man grävde "kappstömmen" kom ut i
den öppna spisen hade man bakugruen
rakt fram. I stora spisen hade man
en häll eller eldstad vid varje sida
och utrymmet var mindre fanns bara
en eldstad vid ena sidan. Vid sidan
av den var även "kalkugruhäll" för eldning
k. v. s. och det i den spisen begärdes inte
något fanns kalkugruen kunde man där
från den öppna spisen genom en öpp-
ning se på direkt i kalkugruen. Bakugru-
valvet var mindre av sten på ena botten-
nen, den s. k. "sömmen". Tingen påstod
rökningen hade ut från rymden bakugru-
öppningen gick från botten rökutgången.
Bakugruöppningen var c:a 40 cm. hög

2.

och c:a 65 are. bud. Den stängdes med
en vanlig lamm av bräder. För att inget
värme skulle fångas ut brukade man
lägga vita kläder och handskar
eller också ibland mure med lite
murbak av socker o. vatten. I senare
tid kommer bakugnsbränsle av järn
fyll - jag tror omkring sekelskiftet,
kanske något senare.

Det var lite olika vad man använde
till bakugnsbränsle. Vår det en förgas
eller s.k. "furna" (en som bodde i ett
hus) och denna fyllde höja sitt ved-
förråd själv. Något hade li vanliga full
s.k. ribbenskor. Riset användes då
till att sätta i bakugnen med.

För en del bönder, som hade fåfärd.
märkes där det väste "fjörne", högg

högg man råbent ibland och när
det blev förburet använde man det till bak-
ningsbränsle. Båken inget vidare att
handspes med. Bakningen kunde också
användas till att torpa bröd eller spexor
uti.

Tårter för matlagning

Det var mest kaffetårter som använ-
des till att koka & steka i och vid
kaffespekning. Promen och gyltor var
vanliga med 3 bär. En gylta kallas
med ett pärl med 2 handtag eller öron
se panna har endast ett långt hand-
tag, s. k. stjäl eller "stjert". Den tre-
stade ställningen var sedan kallades
kittelfot eller i folkman "kelfot".

Bakugnen

Före förmiddagen kunde bakugnen
vara både rund, fyrkantig och rektangel-
jär. Runda bakugnar var nog vanligast.

Fjälpröskor vid spisen

Ellerfängsten hade ju alltid sin
plats i spisen, spiskällan var också
ofta förekommande. I spisrummet hade
man på sin del ställen som litet avskott
där man brukade ställa sin litet fram-
långa, se s. k. "lampkälla". Där på
sitt hade man ju något som det
kallades "guss-pott".

Järnspisen

Det var under tiden när man började
använda järnspisar här i trakten, var
detta nog ganska sällsynt i de sällsynta hem-
men och huskillan. I de sällsynta och

fattigare, hemmen dröjde det längre,
i de man burman hemmen voko
folk hauskas hemmen modernare. Besit-
taren minnes flera reple husmans-
hem där neder i iustite gränspriser
försam omkring år 1915 eller 1920.

sedan i oaktad med spisen

Vid högtider, särskilt till julen,
gjorde man fint i spisen och pyntade
den så gott man kunde. Det var också
fallet annars när det skulle vara nå-
got festligt, bröllop eller gille.

På golvet i den öppna spisen hade
man på en del ställen kullersten-
golv. På sådana golv beströade man
ofta med kullersten så det blev en
fina möster eller andra fina saker.
Det tillkom pigorna att göra detta och

ACC. N:R **M.** 12997:7.

här är den som kunde gå det
snuggast fick myskri' blöms av hus-
nibben.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7